

רשימות

בפרשת השבוע

בא

פרק י' פסוק ט'

בנערינו ובזקנינו נלך, בבנינו ובבנותנו, בצאננו ובבקרנו נלך, כי חג ה' לנו קשה, מהי התוספת של המילים "כי חג ה' לנו", הרי לעיל אמרו שרוצים רק לזבוח לה', ועוד קשה שמשמע שאם לא היה חג, היה משאיר במצרים את הטף, היתכן כדבר הזה?

נראה לבאר בביאור הפסוקים שהנה בתחילה [פסוק ח'] שאל פרעה מי ומי ההלכים, פירוש, מה שאמרתם בתחילה "שלח את עמי ויעבדני", אין צורך שכל העם ילך, די שהגברים ילכו לזבוח לה' "כי אותה אתם מבקשים" שדרך הגברים הוא לזבוח, וכן היה גם כשעלו לקבור את יעקב אבינו בארץ כנען לא הלכו כולם שנאמר [בראשית ל', ח'] "רק טפם וצאנם ובקרים עזבו בארץ גשן", אמר לו משה רבינו אז זה היה לקבור את יעקב ולכן השארנו את הטף והצאן, אך כעת זה חג "כי חג ה' לנו", הפעם זה שמחה וחלק חשוב מהחג זה הטף, שהרי ה' אמר לנו [י, ב] "ולמען תספר באזני בנך ובן בנך... וידעתם כי אני ה'" וכוליה, שהם הטף, וזהו חג לחנך את הטף והילדים לאמונה בה', ולכן אנו צריכים לקחת אותם איתנו, אמר לו פרעה אבל אני דואג לטף שלכם מפני הרע שעתידי לבא אליכם, ולכן אמר "ראו כי רעה נגד פניכם", וממילא שילכו רק הגברים, כמו שאמר "לכו נא הגברים".

ולקמן אחרי מכת חושך שהתיר להם שיקחו גם את טפם, שנאמר [י, כד] "גם טפכם ילך עמכם", אמר שיעבדו את ה' עם טפם וכמו שאמרו לו קודם לכן [י, ב] "ולמען תספר באזני בנך ובן בנך... וידעתם כי אני ה'", אך שישאירו את צאנם במצרים, אמר לו משה רבינו אני צריכים לקחת את כל הצאן שלנו וגם משלך תתן, [י, כו] "כי ממנו נקח לעבד את ה'", ולא מספיק העבודה עם הטף לחנכם, כי אנחנו צריכים גם את הצאן לזבוח, ומכיון שאנחנו אפילו לא יודעים את הכמות, וכל זה אמר פרעה לעכבם מלצאת ושיחזרו למצרים כמבואר בראשונים.

פרק י"א פסוק ב'

דבר נא

רש"י: אין נא אלא לשון בקשה, בבקשה ממך הזהירם על כך, שלא יאמר אותו צדיק אברהם, ועבדום וענו אותם קיים בהם, ואחרי כן יצאו ברכוש גדול לא קיים בהם [ברכות ט].

כאן בציוי נאמר רק שישאלו ממצרים "כלי כסף וכלי זהב", ואילו לקמן [בפרק י"ב פסוק ל"ה] כשהשאלו בפועל נאמר שהשאלו "כלי כסף וכלי זהב ושמלות", ורש"י שם הביא מהמכילתא ששמלות הוא הדבר הכי חשוב ששאלו ממצרים, ודבר זה צריך ביאור שהרי לא ציוו להשאל שמלות? [אפילו שבהתגלות הראשונה של ה' אל משה במדבר סיני נאמר גם שמלות, לעיל פרק ג' פסוק כ"ב]?

י"ל שצוה אותם רק על כלי זהב וכסף כיון שזאת היתה ההבטחה לאברהם אבינו, "ואחרי כן יצאו ברכוש גדול", ולזה חשוב שישאלו את הכלי כסף וכלי זהב [ולקחו כלים אלו ממצרים וישמו אותם על החמורים, כמו שמובא ברש"י שמות יג, יג], ועל זה נאמר אצלינו רק כלי כסף וכלי זהב, מה שאין כן בני ישראל עצמם לקחו מהם גם שמלות, שחשבו על צרכיהם במדבר, וזה היה הדבר הכי חשוב להם ליציאה, שלא היו יודעים שהענן ינקה ויגהץ את מלבושם, ואולי גם השתמשו בהם לקראת מתן תורה בשמלות הנוספות כשכבסו את הראשונות, והיו צריכים ללבוש אחרים במקומם, שנאמר [שמות י"ט י'] "וכבסו שמלותם", [או אולי כבסו אותם כשנמצאים עליהם], והרי ידעו שיעבדו את ה' במדבר, וצריך לשם כך להתקדש ולהטהר ולכבס בגדיהם, [לכן אצל יעקב אבינו (בראשית לה, ב) נאמר "והחליפו שמלתיכם", כיון שהיו בידם עוד שמלות, וכן לא היה מועיל רק לכבסם, כי הם היו של ע"ז, אך כאן במתן תורה מספיק היה לכבסם], אך מצד שני אין לו ערך כספי רב, כמו כסף וזהב, ולכן נאמר שבני ישראל [וכן לעיל ג, כב, שיקחו] לקחו גם שמלות ממצרים.

[וראה עוד בחומש דברים פרק ב' פסוק ל"ד ברש"י ד"ה מתים, ועיין גם בבעל הטורים לעיל פרק ג' פסוק כ"ב בד"ה ושמלות, ששמלות כל אחד לקח שתיים, אחד למלבוש ואחד לצרור בו הבצק, ועיין גם מה שכתבנו לקמן פרק י"ב, מ"ו].

ואם תקשה לך שהרי מובא בחז"ל [מדרש שיר השירים (א נד) על הפסוק "תורי זהב נעשה לך"] שביזת הים היתה בדרגה איכותית יותר מביזת מצרים, ואם ביזת מצרים היא כמו כסף, אז ביזת הים היא כמו זהב, ואם כן הרי יתקיים בהם שיצאו ברכוש גדול ואיכותי יותר מאוחר יותר בביזת הים, והרי בביזת הים בני ישראל רצו אותה מאוד ולא רצו לעזוב אותה עד שמשה רבינו היה צריך להסיע אותם משם כמובא בחז"ל, מה שאין כן במצרים לא רצו לקחת כסף וזהב מהמצריים, שכך משמע בפסוקים שהקב"ה היה צריך לבקש מהם שילכו למצריים, וכן כתוב אצלינו ברש"י "אין נא אלא לשון בקשה, בבקשה ממך הזהירים על כך, שלא יאמר אותו צדיק אברהם, ועבדום וענו אותם קיים בהם, ואחרי כן יצאו ברכוש גדול לא קיים בהם", ואם כן לא היה כביכול טענה לאברהם אבינו שלא יצאו ברכוש גדול?

אך י"ל שאכן כך היה רק מאוחר יותר בים סוף אחרי היציאה מארץ מצרים, אך ההבטחה של הקב"ה לאברהם אבינו היתה על היציאה ממצרים, שהיתה קודם, שנאמר בהבטחה "ואחרי כן יצאו ברכוש גדול", שהיציאה ממצרים תהיה ברכוש גדול, ואינו דומה יציאה עם רכוש, ליציאה בלא רכוש, כיון שיציאה עם רכוש היא יציאה הרבה יותר משמחת, אפילו שהרכוש בים יהיה שווה ואיכותי יותר. [ואף שחז"ל אמרו על מכת דם (שמות רבה ט י) "מכאן העשירו ישראל", אם כן כבר העשירו קודם ליציאה ממצרים? י"ל שעדיין לא היה זה בבחינת רכוש גדול המובטח לאברהם אבינו, ודע עוד שהבטחה זו של "ואחרי כן יצאו ברכוש גדול" לאבות הקדושים, חוץ מזה שהיא תתקיים עד תום, הקב"ה רצה גם שכולם יראו שהבטחה זו נתקיימה, שכך משמע לקמן בפרשת חקת שזאת הסיבה האמיתית שהקב"ה צוה לשלם לאדם על המים בכסף מלא תמורת המעבר בארצם, והוא להראות להם שנתקיים ההבטחה לאבות "ואחרי כן יצאו ברכוש גדול", שכך נאמר במדרש רבי תנחומא (חקת יב) - "נעברה נא בארצך וגו' מי באר, מי בורות היה צריך לומר, למדך תורה דרך ארץ, שההולך לארץ שאינו שלו ויש בידו צרכיו, לא יאכל ממה שיש בידו, אלא שלו יהא מונח, ויקנה מן החנוני, בשביל להנותו, כך אמר להם משה, הבאר עמנו, ומן אנו אוכלין, לא תאמר שאנו מטריחין עליך, שכר אתה עושה לעצמך, וכך אמר לו הקב"ה למשה "אכל תשברו מאתם בכסף ואכלתם", ומשה אמר להם לישראל, היתירו להם כספכם, שלא יאמרו עבדים היו ועניים הם, הראו להם עשרכם וידעו שלא יאמרו הפסדתם בשעבוד, שכבר אמר הקב"ה ואחרי כן יצאו ברכוש גדול, וידעו שאין אתם חסרים כלום].

מתוך הספר רשימות בפרשת השבוע לרב הופנר

הערות והארות על הכתוב כאן יתקבלו ברצון במייל שכתובתו

haseforim@gmail.com